

Aralık
2022
YIL: 10
SAYI: 31

ISSN:2147-8872

TÜRÜK

ULUSLARARASI DİL, EDEBİYAT VE HALKBİLİMİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

TURUK INTERNATIONAL LANGUAGE, LITERATURE AND
FOLKLORE RESEARCHES JOURNAL

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Ozan YILMAZ
Doç. Dr. Kaan YILMAZ

Doç. Dr. Serdar UĞURLU
Doç. Dr. M. Onur HASDEDEOĞLU

GÖRÜNTÜ VE SES KAYIT DESTEKLİ AKADEMİK E-DERGİ

ARALIK 2022

TÜRÜK

Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

ISSN: 2147-8872

TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, ilk sayısından itibaren uluslararası, hakemli ve akademik bir e-dergidir. Dergimiz mevcut itibarıyla **MLA, EBSCOHOST, PROQUEST, ASOS, OAJI, SIS, INDEX COPERNICUS, ACARINDEX, TEİ, AKADEMİKDİZİN, SOBIAD** gibi ulusal ve uluslararası saygın alan indekslerince taranmaktadır. 2017 senesinde alınan karar gereği TÜRÜK Dergisi, yılda önce üç sayıya ve daha sonra 2018 yılı itibarıyla de Mart, Haziran, Eylül ve Aralık ayları olmak üzere yılda 4 sayı halinde yayın hayatına devam etmeye karar vermiştir. Bu sayıların dışında özel sayılar da çıkarılabilir.

ISSN: 2147-8872

Kurucular / Owners

Yasin Şerifoğlu - Serdar Uğurlu - Kaan Yılmaz - Selçuk Kürşad Koca

Genel Yayın Yönetmeni / Manager of Editorial Board

Prof. Dr. Vahit Türk (Istanbul Kültür University)

Editörler/Editors

Prof. Dr. Ozan Yılmaz (Sakarya University)

Doç. Dr. S. Kürşad Koca (Sakarya University)

Doç. Dr. Kaan Yılmaz (Kastamonu University)

Doç. Dr. M. Onur Hasdedeolu (Kastamonu University)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Abdullah Kök (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. Bülent Bayram (Kırklareli Üniversitesi)

Prof. Dr. Nedim Bakırcı (Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman Mert (Erzurum Atatürk Üniversitesi)

Prof. Dr. Ozan Yılmaz (Sakarya Üniversitesi)

Prof. Dr. Tofig Abdülhasanlı (Kastamonu Üniversitesi)

Doç. Dr. M. Onur Hasdedeolu (Kastamonu University)

Doç. Dr. Murat Ceritoğlu (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Serdar Uğurlu (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Doç. Dr. Aynur Gadimaliyeva (Head Of Unit at The Ministry of Education of the Republic of Azerbaijan)

Doç. Dr. Caştegin Turgunbayer (Dicle Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Topçu (Sakarya Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Erdiñ Demiray (Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Evcim (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Köktan (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Uluhan Özalan (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Danışma Kurulu / Board of Advisory

Prof. Dr. Ali Akar (Mugla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Duymaz (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Bayram Durbilmez (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Bilgehan Atsız Gökdağ (Kırıkkale Üniversitesi)
Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Günay Karaağaç (Ardahan Üniversitesi)
Prof. Dr. İsmail Görkem (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemal Üçüncü (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Metin Özarslan (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Muhsin Macit (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. Nedim Bakırcı (Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi)
Prof. Dr. Orhan Söylemez (Kastamonu Üniversitesi)
Prof. Dr. Ömür Ceylan (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Şuayip Karakaş (İstanbul Aydın Üniversitesi)
Prof. Dr. Zekeriya Karadavut (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Zikri Turan (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Aynur Gadimaliyeva (Head Of Unit at The Ministry of Education of the Republic of Azerbaijan)

Genel Koordinatör / General Coordinator

Dr. Öğr. Üyesi Cevdet Şanlı (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Yabancı Dil Sorumluları / Responsible For Foreign Language

Uluhan Özalan (İngilizce)
Hümevra Demirel (İngilizce)
Caştegin Turgunbayer (Rusça)
Filiz Şan (Almanca)
Ebru Ak (İngilizce)
Fatih Şimşek (Almanca)

Dış Temsilciler / Representative of Foreign Country

Prof. Dr. Ağıemin Baubec (Romanya)

Prof. Dr. Ekrem Causevic	(Hırvatistan)
Prof. Dr. Fadıl Hoca	(Makedonya)
Prof. Dr. Istvan Vasary	(Macaristan)
Prof. Dr. İrfan Morina	(Kosova)
Prof. Dr. Kerima Filan	(Bosna-Hersek)
Prof. Dr. Nazım İbrahim	(Makedonya)
Prof. Dr. Mirzabergen Malbakov	(Kazakistan)
Prof. Dr. Oktay Ahmed	(Makedonya)
Prof. Dr. Tofiq Abdülhasanlı	(Azarbaycan)
Doç. Dr. Aynur Gadimaliyeva	(Azerbaycan)
Doç. Dr. Gulfar Mamirbekova	(Kazakistan)
Doç. Dr. Kemal Mustaev	(Özbekistan)
Doç. Dr. Orlin Sabev	(Bulgaristan)
Dr. Selçuk Kırbaç	(Balkan Ülkeleri Koordinatörü)
Edit Tasnadi	(Macaristan)

Hakemler / Referees

Prof. Dr. Abdullah Kök (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahat Üstüner (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet Buran (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Akar (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Duymaz (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Anar Kerimov (Bakü Devlet Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayşe İlker (Celal Bayar Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayşe Yücel Çetin (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Bayram Ali Kaya (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Bayram Durbilmez (Nevşehir Üniversitesi)
Prof. Dr. Bilal Yücel (Cumhuriyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Bilgehan Atsız Gökdağ (Kırıkkale Üniversitesi)
Prof. Dr. Bülent Bayram (Kırklareli Üniversitesi)
Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Çetin Pekacar (Nevşehir Üniversitesi)
Prof. Dr. Durali Yılmaz (İstanbul Kültür Üniversitesi)
Prof. Dr. Emel Kefeli (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine Yeniterzi (İ. Medeniyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Ercan Alkaya (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Ertuğrul Yaman (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Prof. Dr. Faruk Yıldırım (Çukurova Üniversitesi)

Prof. Dr. Fatma S. Kutlar Oğuz (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Ferit Yusupov (Kazan Federal Üniversitesi)
Prof. Dr. Günay Karaağaç (Ardahan Üniversitesi)
Prof. Dr. Gülşen Seyhan Alışık (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Hanife Dilek Batislam (Çukurova Üniversitesi)
Prof. Dr. Hatice Şahin (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Hülya Argunşah (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Hülya Arslan Erol (Gaziantep Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüseyin Baydemir (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Hürriyet Gökdayı (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Işıl Altun (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. İ. Gülsel Sev (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Prof. Dr. İbrahim Şahin (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Prof. Dr. İsa Çelik (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. İsmail Görkem (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. İsmail Güleç (Medeniyet Üniversitesi)
Prof. Dr. İsmet Çetin (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemal Üçüncü (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Kerime Üstünova (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Maria Leontiç (Gotse Delçev Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Aça (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Aydın (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Dursun Erdem (Uluslararası Balkan Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Fatih Kirişcioglu (Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Mehdi Ergüzel (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Metin Arıkan (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Metin Ekici (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Metin Özarslan (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Muharrem Dayanç (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Muharrem Tosun (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Muhsin Macit (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. Muna Yüceol Özezen (Çukurova Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa Argunşah (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa Arslan (Pamukkale Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa Öner (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa Uğurlu (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Prof. Dr. Münevver Tekcan (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. Nasib Goyusov (Azerbaycan Bilimler Akademisi)
Prof. Dr. Nazım İbrahim (Aziz Kiril ve Methody Üniversitesi)

Prof. Dr. Nedim Bakırcı (Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Nevzat Özkan (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Nezir Temur (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Nüket Tör (Kastamonu Üniversitesi)
Prof. Dr. Osman Mert (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Osman Yıldız (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof. Dr. Ozan Yılmaz (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Ömür Ceylan (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Prof. Dr. Önder Çağırın (Kastamonu Üniversitesi)
Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Pervin Çapan (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Prof. Dr. Recep Duymaz (Trakya Üniversitesi)
Prof. Dr. Rıdvan Canım (Trakya Üniversitesi)
Prof. Dr. Saadettin Yıldız (Girne Amerikan Üniversitesi)
Prof. Dr. Salih Okumuş (Pristine Üniversitesi)
Prof. Dr. Semra Alyılmaz (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Süleyman Dönmez (Çukurova Üniversitesi)
Prof. Dr. Süleyman Solmaz (Pamukkale Üniversitesi)
Prof. Dr. Şaban Doğan (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Prof. Dr. Şerif Ali Bozkaplan (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Şuayip Karakaş (İstanbul Aydın Üniversitesi)
Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Tahire Memmed (Azerbaycan Bilimler Akademisi)
Prof. Dr. Tofiq Abdülhasanlı (Azərbaycan Devlet İktisat Üniversitesi)
Prof. Dr. Vahit Türk (İstanbul Kültür Üniversitesi)
Prof. Dr. Vüsale Musalı (Kastamonu Üniversitesi)
Prof. Dr. Yakup Çelik (İstanbul Kültür Üniversitesi)
Prof. Dr. Yılmaz Daşcıoğlu (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Yüksel Topaloğlu (Trakya Üniversitesi)
Prof. Dr. Zafer Önler (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Prof. Dr. Zeki Kaymaz (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Zikri Turan (Sakarya Üniversitesi)

Doç. Dr. A. Mecit Canatak (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)
Doç. Dr. Abdullah Şahin (Onsekiz Mart Üniversitesi)
Doç. Dr. Abdulselam Arvas (Çankırı Karatekin Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet Demir (Başkent Üniversitesi)
Doç. Dr. Ali Cin (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Alpaslan Okur (Sakarya Üniversitesi)

Doç. Dr. A. S. Ertane Baydar (Erzincan Üniversitesi)
Doç. Dr. Bülent Hünerli (Kırklareli Üniversitesi)
Doç. Dr. Cahit Başdaş (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Doç. Dr. Cemal Sezer (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Doç. Dr. Cemile Kınacı (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Cihan Çakmak (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)
Doç. Dr. Cüneyt Arslan (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Ekrem Ayan (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Doç. Dr. Elmas Şahin (Çağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Engin Çetin (Çukurova Üniversitesi)
Doç. Dr. Erhan Çapraz (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Doç. Dr. Ertuğrul Karakuş (Kırklareli Üniversitesi)
Doç. Dr. Fatma Koç (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Ferhat Karabulut (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)
Doç. Dr. Gülsemin Hazer (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Gülten Küçükbasmacı (Kastamonu Üniversitesi)
Doç. Dr. Halil İbrahim Şahin (Balıkesir Üniversitesi)
Doç. Dr. Hasan Yürek (Mersin Üniversitesi)
Doç. Dr. Hatem Türk (Giresun Üniversitesi)
Doç. Dr. Hatice İçel (Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Hüseyin Doğramacıoğlu (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)
Doç. Dr. Hüseyin Güneş (Şırnak Üniversitesi)
Doç. Dr. İlkin Guliyev (Kafkas Üniversitesi)
Doç. Dr. İsmail Avcı (Balıkesir Üniversitesi)
Doç. Dr. K. Kaan Büyükikiz (Gaziantep Üniversitesi)
Doç. Dr. Kaan Yılmaz (Kastamonu Üniversitesi)
Doç. Dr. Kelime Erdal (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Kemal Erol (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)
Doç. Dr. Kenan Acar (Kocaeli Üniversitesi)
Doç. Dr. Kürşad Gülbeyaz (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet Onur Hasdedeoğlu (Kastamonu Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet Soğukömeroğulları (Gaziantep Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet Yılmaz (Harran Üniversitesi)
Doç. Dr. Meriç Harmanacı (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Doç. Dr. Muammer Mete Taşlıova (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Doç. Dr. Musa Çıfci (Uşak Üniversitesi)
Doç. Dr. Mustafa Altun (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Mustafa Arslan (Black Sea University)
Doç. Dr. Mustafa Sever (Gazi Üniversitesi)

- Doç. Dr. Murat Ceritoğlu (Ankara Üniversitesi)
Doç. Dr. Murat Öztürk (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)
Doç. Dr. Nuran M. Muhaceri (Priştine Üniversitesi)
Doç. Dr. Nuran Tezcan (Bilkent Üniversitesi)
Doç. Dr. Oktay Yivli (Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Doç. Dr. Osman Cüme (Çin Milletler Üniversitesi)
Doç. Dr. Osman Ozkul (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Özgür Ay (Uşak Üniversitesi)
Doç. Dr. Rahimjon Yusupov (Samarqand Davlat Universiteti)
Doç. Dr. Ramazan Sarıçiçek (Dicle Üniversitesi)
Doç. Dr. Sema Çetin Baycanlar (Çukurova Üniversitesi)
Doç. Dr. Selçuk Kürşad Koca (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Serdar Uğurlu (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Doç. Dr. Talip Yıldırım (Uşak Üniversitesi)
Doç. Dr. Timur Vural (Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Doç. Dr. Turgut Baydar (Erzincan Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi A. Nursen Durdağı (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir Atıcı (Kırklareli Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Abdulla Rexhebi (Prishtina University)
Dr. Öğr. Üyesi Adem Polat (Kafkas Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Adem Sağır (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Demirtaş (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Turan Doğan (Harran Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Turan Türk (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan Yapıcı (Adnan Menderes Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ali Osman Abdurrezzak (Kastamonu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan Dinçer (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Aydın Kırman (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ayhan Bulut (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ayla Akın (Kırklareli Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Aydın (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Bayram Çetinkaya (Afyon Kocatepe Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Begüm Kurt (Çağ Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Betül Aydoğdu (Erciyes Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Betül Öztoprak (Çankırı Karatekin Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Beytullah Bekar (Kırklareli Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi B. Kaya Yiğit (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Bilge Bağcı Ayrancı (Bozok Üniversitesi)

- Dr. Öğr. Üyesi Bilgin Güngör (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Birol Yıldırım (Kastamonu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Burcu Öztürk (Kastamonu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Burak Gökbulut (Yakın Doğu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Burak Telli (Adıyaman Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin Taş (Aksaray Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Can Şen (Bartın Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Caner Çiçekdağı (Artvin Çoruh Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Cemal Sezer (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Celal Aslan (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Topçu (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Dilek Ünveren Kapanadze (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ekrem Ayan (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Elif Kaya (Artvin Çoruh Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Emine Atmaca (Akdeniz Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Erdal Aydoğmuş (Ardahan Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Erdiñç Demiray (Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Erhan Akın (Siirt Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Erhan Yeşilyurt (Bülent Ecevit Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Erol Eroğlu (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Erol Topal (Kastamonu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Eyüp Kurt (Afyonkarahisar Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Şimşek (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Veyis (Atatürk Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Feyza Tokat (Pamukkale Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi F. M. Erdem Uçar (Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Gürol Pehlivan (Celal Bayar Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Hanife Özer (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Özer (Bülent Ecevit Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Özdil (Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Hayrettin İhsan Erkoç (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Himmet Büke (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Hülya Ürkmez (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Akış (İstanbul Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi İlker Tosun (Kırklareli Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi İlyas Yazar (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Kadriye Türkan (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Kayhan Şahan (İstanbul Kültür Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Kenan Koç (Muğla Üniversitesi)

- Dr. Öğr. Üyesi Kürşat Efe (Amasya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi M. Emir İlhan (Akdeniz Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mavi Akkaya Yılmaz (Adnan Menderes Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali Dombaycı (Gaziante Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Özdemir (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mehtap Özden (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Meriç Güven (Uşak Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Metin Akyüz (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Metin Eren (Mardin Artuklu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mitat Durmuş (Ardahan Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Muammer Doğan (Aksaray Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Muharrem Özden (Trakya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Muharrem Öcalan (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Levent Yener (Çanakkale Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Yeniasır (Yakın Doğu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mürsel Ethem (Pamukkale Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Nazike Karagözoğlu (Bozok Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Nazlı Rana Gürel (Gotse Delçev Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Nergiz Gahramanlı (Yeditepe Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer İlhan (Bozok Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Nuran M. Muhaxheri (Priştine Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Ergene (Mersin Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan Karaburgu (Akdeniz Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Onur Balcı (Cumhuriyet Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Aksoy (Trakya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Özgür Çetintaş (Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Öznur Özdarıcı (Kırıkkale Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Rasim Aşın (İstanbul Esenyurt Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Rıdvan Öztürk (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Sadi H. Nakiboğlu (Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Salih Gülerer (Uşak Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Savaş Şahin (Amasya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Sedat Bahadır (Artvin Çoruh Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Sedat Balyemez (Bartın Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Seniha Krasniqi (Priştine Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Serap Aslan Cobutoğlu (Çankırı Karatekin Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Sevda Kaman (Bartın Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Şerife Uzun (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Tufan Çötök (Sakarya Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Turgut Subaşı (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Uluhan Özalan (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ünsal Y. Yeşildal (Akdeniz Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Yaşar Bedirhan (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Yasin Şerifoğlu (Kastamonu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Köktan (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Zeki Gürel (Gazi Üniversitesi)
Dr. Ayfer Aytaç (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Mehmet Alptekin (Gaziantep Üniversitesi)
Dr. Özgür Okmak (Trakya Üniversitesi)
Dr. Selami Alan (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Dr. Selçuk Kırbaç

2012

EDİTÖRDEN...

Saygıdeğer araştırmacılar,
Dergimizin 2022 Aralık sayısı yayınlanmıştır. 31. Sayımız Türklük Bilimi Araştırmalarına katkı sağlayacağını düşündüğümüz birbirinden değerli makalelerle siz değerli bilim insanlarının istifadesine sunulmuştur. Makaleleriyle dergimizin mevcut sayısına katkı sağlayan araştırmacılara, makalelerin yayına hazırlanması esnasında birikimleri ile dergimize desteklerini esirgemeyen bütün hakemlerimize, yayın ve danışma kurullarımıza teşekkür ediyoruz.

Editör Kurulu

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

Prof. Dr. Üzeyir ASLAN

TÜRK EDEBİYATININ BİLİNER EN ESKİ NAZİRE ÖRNEKLERİ:

SEYF-İ SARÂYÎ'NİN ŞİİRLERİ

THE OLDEST KNOWN SIMILAR POEMS IN TURKISH LITERATURE:

SEYF-İ SARÂYÎ'S POEMS

Sayfa / Page: 1-31

Doç. Dr. Serdar UĞURLU

SÖZLÜ GELENEKTE HIZIR KONULU MEMORATLAR

MEMORATES ABOUT HIZIR IN THE ORAL TRADITION

Sayfa / Page: 32-55

Doç. Dr. Ergün ACAR

SİNOP VE YÖRESİ AĞIZLARINDA BİTKİ ADLARI

**PLANT NAMES IN THE DIALECT OF THE DIALECT OF SINOP AND ITS
DISTRICTS**

Sayfa / Page: 56-69

Doç. Dr. Ali Osman ABDURREZZAK

İNSAN DOĞASINDA SAĞLIĞIN YERİ VE TÜRK DESTANLARINDA HALK HEKİMLİĞİ
UYGULAMALARI

**THE PLACE OF HEALTH IN HUMAN NATURE AND PRACTICES OF FOLK
MEDICINE IN TURKISH EPIC**

Sayfa / Page: 70-87

Doç. Dr. Kadri H. YILMAZ

SÂDIKÎ, HULDÎ VE ŞİNÂSÎ'NİN KAHVE, KAHVECİ VE KAHVEHÂNE ÜZERİNE
YAZILMIŞ ŞİİRLERİ

**POEMS OF SÂDIKÎ, HULDÎ AND ŞİNÂSÎ WRITTEN ON COFFEE, COFFEE
MAKER AND COFFEE HOUSE**

Sayfa / Page: 88-97

Doç. Dr. Meltem GÜL ve Cahit SAĞIRDAĞ

TÜRK KÜLTÜRÜ VE DERLEME SÖZLÜĞÜ'NDE MEYVELER VE ADLANDIRMALARI
(Şekline, Rengine, Tüketimine ve Olgunlaşma Dönemine Göre Adlandırmalar)

**FRUITS AND FRUIT NAMES IN TURKISH CULTURE AND DERLEME SÖZLÜĞÜ
(Names According to Shape, Color, Consumption and Maturation Period)**

Sayfa / Page: 98-126

Doç. Dr. Mustafa SOLMAZ

KÖLELİK VE ZARAFETİN BİRLEŞTİĞİ HALKA: HALHAL

THE CIRCLE WHERE SLAVERY AND ELEGANCE COMBINE: ANKLET

Sayfa / Page: 127-136

Doç. Dr. Selami ALAN ve Beyza Nur SARI

AYŞE ŞASA'NIN ŞEBEK ROMANINDA VAROLUŞ SORGULAMALARI

INTERROGATIONS OF EXISTENCE IN AYŞE ŞASA'S ŞEBEK ROMANI

Sayfa / Page: 137-151

Doç. Dr. Emine ATMACA ve Merve KARAKAYA
ANTALYA İLİ SERİK İLÇESİNİN STANDART TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEN FARKLI SES
VE ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ

**DIFFERENT PHONETIC AND MORPHOLOGICAL FEATURES OF ANTALYA'S
SERİK DISTRICT DIALECT DIFFERENT FROM STANDARD TURKISH**

Sayfa / Page: 152-177

Mehtap ÇELİK ve Doç. Dr. Betül MUTLU
KEVSER RUHİ'NİN ÖYKÜLERİNDE KADIN SORUNLARI
WOMEN'S PROBLEMS IN KEVSER RUHİ'S STORIES

Sayfa / Page: 178-196

Dr. Öğr. Üyesi, Ruhi KARA ve Sibel YILDIZ
ÂŞIK MURAT ÇOBANOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE HALK KÜLTÜRÜ UNSURLARI
IN THE POEMS OF AŞIK MURAT ÇOBANOĞLU ELEMENTS OF FOLK CULTURE

Sayfa / Page: 197-212

Dr. Öğr. Üyesi Serap EKŞİOĞLU
BEHCETÜ'L-HADÂİK'TEKİ ASIL FİİL -(G)A+ER- YAPISI ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME
**AN EVALUATION ON THE MAIN VERB -(G)A+ER- STRUCTURE IN BEHCETÜ'L-
HADÂİK**

Sayfa / Page: 213-231

Dr. Öğr. Üyesi Ali Rıza TOSUN ve Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖNER

BURHAN-İ KATI'DA GEÇEN SÜRYANİCE BİTKİ ADLARI

SYRIAC PLANT NAMES IN BURHAN-I KATI

Sayfa / Page: 232-245

Dr. Öğr. Üyesi Nusret GEDİK

FEHMÎ (Ö. XVI. YY.?) VE RODOS FETİH-NÂMESİ

FEHMÎ (D. XVI. YY.?) AND HIS FETİHNAME OF RHODES

Sayfa / Page: 246-262

Dr. Güzel Zeynep TUNÇOK

SELÇUK BARAN'IN "PORSELEN BEBEK" ADLI ÖYKÜSÜNDE DEĞER KAVRAMI
BAĞLAMINDA ÇOCUK GERÇEKLİĞİ

**CHILD REALITY IN THE CONTEX OF THE CONCEPT OF VALUE IN SELCUK
BARAN'S STORY "PORSELEN BEBEK"**

Sayfa / Page: 263-272

Öğr. Gör. Dr. Aysun Gündüz ÖNAL

ANTALYA VE YÖRESİ AĞIZLARINDA KULLANILAN BİRLEŞİK ZARF-FİLLER
ÜZERİNE BİR İNCELEME

**A STUDY ON THE COMPOUND ADVERBS USED IN THE DIALECTS OF ANTALYA
AND ITS REGION**

Sayfa / Page: 273-285

Arş. Gör. Kevser AKMAN

PYGMALION VE GOLEM ETKİSİ EKSENİNDE SÖZÜN VE DÜŞÜNCENİN GÜCÜ
**POWER OF WORD AND THOUGHT ON THE AXIS OF PYGMALION AND GOLEM
EFFECT**

Sayfa / Page: 286-294

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

Prof. Dr. Üzeyir ASLAN

TÜRK EDEBİYATININ BİLİNER EN ESKİ NAZİRE ÖRNEKLERİ:

SEYF-İ SARÂYÎ'NİN ŞİİRLERİ

THE OLDEST KNOWN SIMILAR POEMS IN TURKISH LITERATURE:

SEYF-İ SARÂYÎ'S POEMS

Sayfa / Page: 1-31

Doç. Dr. Serdar UĞURLU

SÖZLÜ GELENEKTE HIZIR KONULU MEMORATLAR

MEMORATES ABOUT HIZIR IN THE ORAL TRADITION

Sayfa / Page: 32-55

Doç. Dr. Ergün ACAR

SİNOP VE YÖRESİ AĞIZLARINDA BİTKİ ADLARI

**PLANT NAMES IN THE DIALECT OF THE DIALECT OF SINOP AND ITS
DISTRICTS**

Sayfa / Page: 56-69

Doç. Dr. Ali Osman ABDURREZZAK

İNSAN DOĞASINDA SAĞLIĞIN YERİ VE TÜRK DESTANLARINDA HALK HEKİMLİĞİ
UYGULAMALARI

**THE PLACE OF HEALTH IN HUMAN NATURE AND PRACTICES OF FOLK
MEDICINE IN TURKISH EPIC**

Sayfa / Page: 70-87

Doç. Dr. Kadri H. YILMAZ

SÂDIKÎ, HULDÎ VE ŞİNÂSÎ'NİN KAHVE, KAHVECİ VE KAHVEHÂNE ÜZERİNE
YAZILMIŞ ŞİİRLERİ

**POEMS OF SÂDIKÎ, HULDÎ AND ŞİNÂSÎ WRITTEN ON COFFEE, COFFEE
MAKER AND COFFEE HOUSE**

Sayfa / Page: 88-97

Doç. Dr. Meltem GÜL ve Cahit SAĞIRDAĞ

TÜRK KÜLTÜRÜ VE DERLEME SÖZLÜĞÜ'NDE MEYVELER VE ADLANDIRMALARI
(Şekline, Rengine, Tüketimine ve Olgunlaşma Dönemine Göre Adlandırmalar)

**FRUITS AND FRUIT NAMES IN TURKISH CULTURE AND DERLEME SÖZLÜĞÜ
(Names According to Shape, Color, Consumption and Maturation Period)**

Sayfa / Page: 98-126

Doç. Dr. Mustafa SOLMAZ

KÖLELİK VE ZARAFETİN BİRLEŞTİĞİ HALKA: HALHAL

THE CIRCLE WHERE SLAVERY AND ELEGANCE COMBINE: ANKLET

Sayfa / Page: 127-136

Doç. Dr. Selami ALAN ve Beyza Nur SARI

AYŞE ŞASA'NIN ŞEBEK ROMANINDA VAROLUŞ SORGULAMALARI

INTERROGATIONS OF EXISTENCE IN AYŞE ŞASA'S ŞEBEK ROMANI

Sayfa / Page: 137-151

Doç. Dr. Emine ATMACA ve Merve KARAKAYA
ANTALYA İLİ SERİK İLÇESİNİN STANDART TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEN FARKLI SES
VE ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ

**DIFFERENT PHONETIC AND MORPHOLOGICAL FEATURES OF ANTALYA'S
SERİK DISTRICT DIALECT DIFFERENT FROM STANDARD TURKISH**

Sayfa / Page: 152-177

Mehtap ÇELİK ve Doç. Dr. Betül MUTLU
KEVSER RUHİ'NİN ÖYKÜLERİNDE KADIN SORUNLARI
WOMEN'S PROBLEMS IN KEVSER RUHİ'S STORIES

Sayfa / Page: 178-196

Dr. Öğr. Üyesi, Ruhi KARA ve Sibel YILDIZ
ÂŞIK MURAT ÇOBANOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE HALK KÜLTÜRÜ UNSURLARI
IN THE POEMS OF AŞIK MURAT ÇOBANOĞLU ELEMENTS OF FOLK CULTURE

Sayfa / Page: 197-212

Dr. Öğr. Üyesi Serap EKŞİOĞLU
BEHCETÜ'L-HADÂİK'TEKİ ASIL FİİL -(G)A+ER- YAPISI ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME
**AN EVALUATION ON THE MAIN VERB -(G)A+ER- STRUCTURE IN BEHCETÜ'L-
HADÂİK**

Sayfa / Page: 213-231

Dr. Öğr. Üyesi Ali Rıza TOSUN ve Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖNER
BURHAN-İ KATI'DA GEÇEN SÜRYANİCE BİTKİ ADLARI

SYRIAC PLANT NAMES IN BURHAN-I KATI

Sayfa / Page: 232-245

Dr. Öğr. Üyesi Nusret GEDİK

FEHMÎ (Ö. XVI. YY.?) VE RODOS FETİH-NÂMESİ

FEHMÎ (D. XVI. YY.?) AND HIS FETİHNAME OF RHODES

Sayfa / Page: 246-262

Dr. Güzel Zeynep TUNÇOK

SELÇUK BARAN'IN "PORSELEN BEBEK" ADLI ÖYKÜSÜNDE DEĞER KAVRAMI
BAĞLAMINDA ÇOCUK GERÇEKLİĞİ

**CHILD REALITY IN THE CONTEX OF THE CONCEPT OF VALUE IN SELCUK
BARAN'S STORY "PORSELEN BEBEK"**

Sayfa / Page: 263-272

Öğr. Gör. Dr. Aysun Gündüz ÖNAL

ANTALYA VE YÖRESİ AĞIZLARINDA KULLANILAN BİRLEŞİK ZARF-FİLLER
ÜZERİNE BİR İNCELEME

**A STUDY ON THE COMPOUND ADVERBS USED IN THE DIALECTS OF ANTALYA
AND ITS REGION**

Sayfa / Page: 273-285

Arş. Gör. Kevser AKMAN

PYGMALION VE GOLEM ETKİSİ EKSENİNDE SÖZÜN VE DÜŞÜNCENİN GÜCÜ
**POWER OF WORD AND THOUGHT ON THE AXIS OF PYGMALION AND GOLEM
EFFECT**

Sayfa / Page: 286-294

TÜRK

2022, Yıl/Year: 10, Sayı/Issue: 31, ISSN: 2147-8872

TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / *Date of Received*: 01.12.2022

Kabul Tarihi / *Date of Accepted*: 19.12.2022

Sayfa / *Page*: 246-262

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / *Writer*:

Dr. Öğr. Üyesi Nusret GEDİK

Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili
ve Edebiyatı Bölümü
nusretgedik@hotmail.com

FEHMÎ (Ö. XVI. YY.?) VE RODOS FETİH-NÂMESİ

Öz

Akdeniz ve Anadolu coğrafyası için ticarî, askerî ve jeopolitik ehemmiyete sahip olan Rodos, tarih boyunca çeşitli milletlerin hâkimiyetine girmiş önemli bir adadır. Adanın 1309 yılında Saint Jean Şövalyelerinin eline geçmesinden sonra zamanla adanın Osmanlı aleyhtarlığının merkezi hâline gelmesi ve Akdeniz ticaret yolunun güvenliğinin sağlanması amacıyla Fatih Sultan Mehmed Rodos'u fethetmek için seferler düzenlemiş fakat bu girişimler sonuçsuz kalmıştır. Bu tarihten sonra çeşitli sebeplerle atıl kalan Rodos meselesi için Haziran 1522'de Kanuni Sultan Süleyman adayı Türk topraklarına katmak ve böylece Akdeniz ticaret yollarının güvenliğini de sağlamak üzere büyük bir sefere çıkmış ve Rodos 20 Haziran 1522'de fethedilmiştir. Türk tarihi açısından önemli bir fetih olan Rodos'un alınmasının ticarî, siyasî ve askerî sonuçları olduğu gibi edebî sonuçları da olmuş ve bu olay üzerine çeşitli fetih-nâmeler kaleme alınmıştır. Bunların en meşhuru ise Celâlzâde'nin *Rodos Fetih-nâmesi*'dir. Fetih-nâmeler bilindiği üzere edebî bir tür olarak seferi baştan sona anlatan eserler olduğu gibi padişaha tehniye olarak da sunulan manzumelere ad olabilmekteydi. Klasik Türk edebiyatı geleneği içerisinde pek çok örneği olan bu uygulamanın bilinmeyen bir örneği ise tarafımızdan tespit edilip makalenin konusu edilmiştir. Rodos'un fethinin 500. yılını andığımız şu günlerde XVI. yy. şairlerinden olduğu anlaşılan Fehmî (ö. XVI. yy.?)'nin *Rodos Fetih-nâmesi* ilim

âlemine sunulmaya çalışılmıştır. T.C. Devlet Arşivleri Osmanlı Arşivi Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Evrakı 0364 nolu gömlekte yapmış olduğumuz çalışmalarda Kanuni Sultan Süleyman'a sunulduğunu tespit ettiğimiz belgede mezkur fetih-nâme ve şairin Rodos'un fethine düşürdüğü tarih kıt'ası yer almaktadır. Saray arşivinde bulunması hasebiyle sultana sunulduğu anlaşılan kaside, hem fetih-nâme türü hem de adı kaynaklarda geçen fakat eserleri bugüne ulaşmayan şairi açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kanuni Sultan Süleyman, Rodos, fetih-nâme, kaside, Fehmî.

FEHMÎ (D. XVI. YY.?) AND HIS FETİHNAME OF RHODES

Abstract

Rhodes, which has commercial, military and geopolitical importance for Mediterranean and Anatolian geography, was ruled by diverse nations throughout the course of history. When the island captured by the Knights of St. John in 1309, island became the center of anti Ottoman activities, and Mehmed the Conqueror's campaigns to conquer the island failed. After this date, Rhodes question which remained stagnant for various reasons, solved in June 1522 with the extensive campaign of Suleiman the Magnificent, in order to include the island to Turkish territories and secure the Mediterranean trade roads, and the island was conquered 20 June 1522. As an important conquest for the Turkish history, conquest of Rhodes had both commercial, political and military, and eternal consequences, and this event was written in several fetihnames. The most famous of these, is the *Fetihname of Rhodes* of Celalzade. As it is already known, fetihnames, which tell a conquest from beginning to end, would become poems known as tehniye. An unknown sample of this kind, which have many examples in classical Turkish literature tradition, is inspected by us and become the subject of this paper. In these days which coincides with the 500th anniversary of the conquest of Rhodes, Fehmi's- a 16th century poets (d. 16th century) Fetihname of Rhodes, is tried to be presented to scholarly world. In our studies in Republic of Turkey State Archives, Ottoman Archives Topkapı Palace Archives document 0364, we have seen that this piece, which includes fetihname and the date, which was given by the poem. As it was found in the palace archives it is clear that this poem was presented to sultan. It is important for both fetihname literature and its poem, who has been unknown to this date.

Key Words: Suleiman the Magnificent, Rhodes, fetih-name, kaside, Fehmi.

Giriş

Arapça “kapalı bir şeyi açmak” anlamına gelen feth kelimesi ile Farsça “mektup, yazı, kitap” manasına gelen nâme kelimelerinden müteşekkil olan fetih-nâme, evvela İslâm dünyası literatüründe fethedilen beldeleri, kazanılan başarıları haber veren mektup veya ferman (Aksoy 1997: 7) anlamına gelmektedir. Edebî bir terim olarak ise bir kale, ada, şehir veya ülkenin ele geçiriliş coşkusunu hikâye eden metinler (Akkuş 2007: 77) olarak bir tür adı hâlini

almıştır. Bu türden metinlere zafer-nâme de denildiği vâkidir. Fakat bir gazanın baştan sona anlatıldığı metinlere ise genellikle gazavat-nâme denilmektedir.¹ Fetih-nâmeler ve gazavat-nâmeler manzum veyahut mensur kaleme alındığı gibi manzum-mensur karışık eserler de bulunmaktadır. Adı ne olursa olsun bu türden eserler evvela edebî bir metin olmalarının yanında tarih ilmi için de son derece kıymete haizdirler. Zira tarihî bir hadiseyi doğrudan anlatan bu metinler sayesinde tarihî eser ve belgelerde günümüze ulaşmayan bilgiler veyahut ayrıntılar bulunabilmektedir. Hatta şair veya edip kaleme aldığı eserde geçen fethin içerisinde bulunan bir kişi ise bu tarz eserler daha önemli olur. Zira her ne kadar edebî tasvir ve mübalağalarla yüklü olsa da bir savaşa katılmış bir kişinin ağzından çıkan sözler tarih ilmi açısından önemli olmaktadır. Tabii ki mezkûr eserlerde verilen bilgilerin sübjektif olduğu düşünülüp bahis konusu malumatın farklı kaynaklardan teyit edilmesi de zaruri bir durumdur.

Klasik Türk edebiyatının başlangıcından sonuna kadar çeşitli şair ve edipler elinde farklı fetih-nâmeler kaleme alınmıştır. Kıvamî'nin *Fetihnâme-i Sultan Mehmed*'i, Sinoplu Safâyî'nin *Fetihnâme-i İnebahtı ve Moton*'u, Gelibolulu Âlî'nin *Heft Meclis*'i, Celâlîzâde Mustafa'nın *Fetihnâme-i Rodos*'u, Karaçelebizâde Abdülaziz'in *Tarihçe-i Feth-i Revan ve Bağdad*'ı, ve Nâbî'nin *Fetihnâme-i Kamaniçe*'si bu türde yazılan önemli eserlerden bazılarıdır (Koyuncu 2019: 131). Bu çalışmanın amacı Türk edebiyatında yazılan fetih-nâmeler ve benzer eserlerin genel bir mahiyetini vermek ve tarihî serencamını anlatmak değildir. Bu konuda bugüne kadar oldukça değerli çalışmalar zaten yapılmıştır. Lâkin fetih-nâmenin Rodos'la ilgili olmasından mütevellit Rodos tarihinden ise kısaca bahsetmek yerinde olacaktır.

Rodos'un Kısa Tarihi

Akdeniz coğrafyasının kilidi Rodos, Babil'den Sicilya'ya, Boğazlardan Nil Nehri'ne kadar bütün eski deniz yollarının kesiştiği noktada, Küçük Asya kıtasını çevreleyen çok önemli bir noktada yer almaktadır. Adalar, Ege Denizi'nin güney-doğusunda bulunan ve tarihin her döneminde, ekonomik yönden Anadolu'ya bağlı kalan Oniki Ada grubunun da en büyüğü ve yönetim merkezidir (Doğan 2013: 68). Akdeniz-Ege ekseninde gerek ticari güzergâhı kontrol etmesi ve gerekse askerî açıdan bir deniz üssü olmaları nedeniyle Rodos, eski çağlardan itibaren bu bölgedeki hâkimiyet mücadelesinin en önemli sahalarından biri hâline gelmişlerdir. Nitekim milattan önceki devirlerde Mısır, Mezopotamya, Girit, Hitit ve Yunan gibi, bölgede hayat sahası bulmuş olan uygarlıkların tarihi bunu göstermektedir. M.Ö. 300'lü yıllara kadar meskûn olmayan adalara, o devirlerde ve takip eden dönemlerde Anadolu'dan küçük kümeler halinde gelen bazı grupların yerleştiği anlaşılmaktadır. Ancak Ege Adaları'nda ilk defa mutlak hâkimiyet kuranların Anadolu'nun Menteşe bölgesinde yaşayan Karyalılar'ın olduğu bilinmektedir. Bu devirde Rodos'ta ilk kalıcı yerleşim ise Fenikeliler tarafından yapılmıştır (Örenç 2016: 26-28).

Tarihî olarak Minos, Miken ve Dorlar tarafından yönetilen Rodos adası Makedonya Kralı Büyük İskender döneminde bir süre askerî garnizon olarak kullanılmışsa da onun ölümünden sonra tekrar bağımsız bir hâle gelmiştir. Dünya tarihinde daha çok dünyanın yedi

¹ Türk Edebiyatında gazavatname türü için ayrıca bk. Levent 1956.

harikasından birinin mekânı olarak Lindoslu Kahares tarafından yapılan Rodos Heykeli ile bilinen şehir Helenistik dönemde ticaret, bilim ve sanat kollarında etrafına göre rakipsiz bir konumda bulunuyordu. Hristiyanlığın ortaya çıkışı ile ehemmiyeti daha da artan Rodos 325 yılındaki İznik Konsülü'nde psikopos ile temsil edilecek bir düzeyde dahi bulunmaktaydı (Gökaçtı 2001: 240). Roma idaresinde uzun bir süre eski günlerini arayan Rodos, 612 yılından itibaren artık Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğunun toprağıydı.

VII. yüzyıldan IX. yüzyılın başlarına kadarki dönemdeyse Rodos adası Arap donanmalarının hedefi oldu (652, 654). 672'de Emevî Halifesi Muâviye b. Ebû Süfyân'ın filosu adaya çıkarma yaptı. VII. yüzyılda ve VIII. yüzyılın ilk dönemlerinde başarısız İstanbul kuşatmasının ardından Araplar Rodos'u 717-718'de bir süre işgal ettiler, ancak daha sonra geri çekildiler. Abbasi Halifesi Hârûnürreşîd 807'de şehri ve adayı ele geçirerek bütünüyle yıktı (Kiel 2008:155). Kısa süreli Arap hâkimiyetinden sonra ada tekrar Bizans yönetimine geçti. Lakin bu sefer adadaki Bizans hâkimiyeti diğer dönemlere göre güçsüz kalmış ve ada halkıyla beraber yönetim, daha bağımsız hareket eden bir nevi özerk bir yapı hâlinde hayatini devam ettirmiştir. Adanın bu durumuna sebep ise coğrafi ehemmiyetine binaen 1080'li yıllardan itibaren gelişen Venedik ilişkileri olmuştur. Rodos adası, jeostratejik ehemmiyetine paralel olarak bir ticaret merkezi hâline gelmiş böylece Bizans'ın siyasî etkisi önemli ölçüde kırılabilmiştir (Gökaçtı 2001: 240-241).

Rodos tarihinin kırılma noktalarından birisi adanın 1309'da Saint Jean şövalyelerinin eline geçmesi olmuştur. Saint Jean şövalyeleri, Rodos şehrini tekrar inşa ederek burada 81 hektar alanı kaplayan surlarıyla birlikte Ortaçağ Avrupası'nın en sağlam kalesini yaptılar. Bu sadece antik şehir yüzeyinin dörtte biri olup Antik dönemden itibaren vuku bulan muazzam değişikliği canlı biçimde gösterir. Hristiyan Avrupa'nın en zengin ve asil ailelerine mensup Saint Jean şövalyeleri Rodos'u üs yaparak Hristiyanlık adına Doğu Akdeniz'de Müslüman devletlere karşı korsan olarak savaştılar; Aydın ve Mentеше'deki Türk beylikleriyle geçici antlaşmalar gerçekleştirdiler. Şövalyeler Rodos'tan başka on bir adayı daha kontrollerine alıp güçlü kalelerle sağlamlaştırdılar (Kiel 2008:156).

Rodos adasının Osmanlı tarihinde görünür olmaya başlaması Fatih Sultan Mehmed (1432-1481) zamanında başlar. Rodos Şövalyelerinin Türkler aleyhine kurulan ittifaklara gerek askerî gerekse ekonomik, teknik ve jeostratejik manada yardım etmeleri ve zaman zaman Anadolu kıyılarına saldırmaları Osmanlı ve Rodos Şövalyelerini karşı karşıya getirmeye başlamıştır (Çelikkol 1986: 2). Rodos Şövalyelerinin düşmanca tutumunu devam ettirmesi üzerine 1454 yazında 30 kadırgalık bir Osmanlı Donanması ada kıyılarına baskınlar yaparak çeşitli tahribatlar vermiştir. 1455 yılında ise Hamza Bey kumandasında bir donanma yollanıp adanın bu sefer doğu kıyıları yıkılmıştır. Fatih döneminde Rodos'un alınmasına yönelik 1467 yılında bir sefer düzenlendiyse de bu seferden bir sonuç alınamamıştır (Uzunçarşılı 1995: 139).

Fatih Sultan Mehmed, adanın askerî ve ticarî önemini bilen bir padişah olarak başarısız olan teşebbüse rağmen 1480 yılında adaya yönelik ikinci bir askerî harekâta girişmiş ve Mesih Paşa komutasındaki Osmanlı donanması üç ay süreyle adayı ablukaya alsa da bu kuşatma başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Rodos Şövalyeleri oldukça fazla kayıp vermesine rağmen adayı

korumakta başarılı olmuş ve seferin ardından şehir surlarını baştanbaşa yenileyerek o dönemki Avrupa'nın en sağlam kalesini inşa etmişlerdir.

Fatih Sultan Mehmed döneminden sonra II. Bayezid (1481-1512)'in kardeşi Cem'le giriştiği saltanat mücadelesi sonrasında Cem'in Rodos'a sığınması üzerine ada tekrar Osmanlı ilgi alanına girmiştir. Cem Sultan'ın adada esir olarak bulunması padişahın Saint Jean Şövalyelerine karşı daha yumuşak bir siyaset izlemesine sebep olmuştur. Fakat Rodos Şövalyelerinin Osmanlılara karşı faaliyetleri durmamış, korsan eylemlerinin devam etmesinin yanı sıra Yavuz Sultan Selim (1512-1520)'in Ridaniye Savaşı sırasında Memluklere yardımda bulunması Osmanlı Devleti için bardağı taşıran son damlalardan biri olmuştur. Yavuz Sultan Selim devlet erkânının Rodos üzerine yürünmesi gerektiği tavsiyelerine başta karşı çıksa da sonradan Rodos'a yönelik bir donanma hazırlanmasını emretmiş fakat padişah sefere çıkamadan vefat etmiştir.

Yavuz döneminden kalan bir miras olarak Rodos'un Osmanlı topraklarına katılması yeni padişah Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) döneminde devletin ilk önceliği olmuş ve padişah ordunun başına Pulak Mastafa Paşa'yı getirerek hazırlıkları hız kesmeden devam ettirmiştir (Peçevi 1999: 75). Kanuni komutasındaki ordu karadan, Mustafa Paşa komutasındaki Osmanlı donanması denizden 4 Haziran 1522'de Rodos üzerine sefere çıkmıştır. Rodos'a sefere çıkan Donanma 400 pare gemi ve 100 bin askerden müteşekkildi. Sadece sayısal veriler bile bu seferin Osmanlı Devleti açısından ne derece önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Kanuni Sultan Süleyman, askerî harekât başlamadan önce ada halkına ve şövalyelere hitaben elçi vasıtasıyla bir mektup gönderdi. Bu mektup tarikat lideri Philippe Villers de l'Isle Adam'a takdim edilmiştir. Mektup adanın teslim edilmesi hâlinde devletin alacağı tedbirleri ve uygulamaları içermektedir. Fakat bu mektuba olumlu ya da olumsuz herhangi bir cevap alınmamıştır (Örenç 2006: 46). Bu gelişmeler üzerine 24 Haziran'da Rodos'a varan ordu karaya asker çıkarmaya başlamış, Kanuni Sultan Süleyman'ın 28 Temmuz'da adaya gelmesine müteakip 29 Temmuz'da Rodos Kalesi muhasara altına alınmıştır. Kaleye yönelik kuşatma ve akabindeki saldırılar beş ay sürmüş ve Rodos Şövalyelerinin 1 Safer 929/20 Aralık 1522 tarihinde teslim olmasıyla ada Osmanlı hâkimiyetine geçmiştir. Rodos Şövalyeleri ile yapılan anlaşma neticesinde şövalyelerin adadan ayrılmasına müsaade edilmiş ve ada halkına 5 yıl boyunca vergi muafiyeti getirilerek yağma ve esir alma girişimlerinde bulunulmamıştır. 213 yıllık şövalyeler hâkimiyetinden sonra Osmanlı'ya katılan Rodos adası sayesinde Türkler Akdeniz'de önemli bir üs elde etmiş, askerî ve ticarî bir merkezi topraklarına katarak oldukça büyük kazanımlar sağlamıştır.

Osmanlı tarihinin önemli fetihlerinden birisi Rodos adasının hâkimiyet altına alınmasıdır. Rodos fethine dair edebî eserler de bu tarihten itibaren kaleme alınmaya başlamış olup bu türden eserlerin en bilineni Celâlzâde'nin *Rodos Fetih-nâmesi*'dir.² Yukarıda kısaca bahsedildiği üzere fetih-nâmeler, bir fethi başından sonuna kadar anlatan edebî metinler olduğu kadar fethedilen yerin sevinci ile yazılıp padişaha sunulan manzumelere de ad olabilmektedir. Fehmî'nin (ö. XVI. yy.?) aşağıdaki eseri de bu minvalde bir manzumedir.

² Bu eserin ilmi neşri için bkz. Yıldız 2013.

Bugüne kadar varlığı bilinmeyen veyahut ilmî bir çalışmada yer almayan manzume, T.C. Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde bulunmaktadır. Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Evrakı 0364 numarada kayıtlı bir gömlek içerisinde bulunan kaside bizatihi padişaha sunulmuş bir metindir. Mezkûr gömlekte yer alan manzumelere dair yapmakta olduğumuz çalışmaların yanı sıra Rodos'un Fethinin 500. Yılı münasebetiyle ilim âlemine sunmaya çalıştığımız kaside metni bugüne kadar bilinmiyordu. XVI. yy.'da yaşamış Fehmî adlı bir şaire ait "fetih-nâme" adlandırması bizzat şairi tarafından yapılmıştır. Fehmî'nin manzumesi bir savaşı baştan sona kadar tafsilatıyla anlatan bir eser olmasa da kayıp bir metnin ortaya çıkmasının yanında Rodos fethine dair yazılan fetih-nâmeler açısından önemlidir. Klasik Türk edebiyatı geleneğinde pek çok örneği görüleceği üzere bu türden kasideler fetihlerin/seferlerin ardından padişahlara sunulabilmekteydi. Söz gelimi devrin şairlerinden Hayâlî'nin de *Dîvân*'ında "Berây-ı Feth-i Rodos Sultân Süleymân Hân" başlıklı bir kaside bulunmakta olup mezkûr manzumede fetih dolayısıyla padişah övülmektedir (Çelik Vural 2021: 76-77). Yine mesela *Bâkî Dîvânı*'nda yer alan "Tehniye-i kudûm-i Sultân Mehmed Hân-ı Gâzî ez-sefer-i huceste eser" başlıklı kaside Sultan III. Mehmed'in zaferle döndüğü Eğri seferi için kaleme alınmış bir fetih-nâmedir (Küçük 1994: 33). Hakeza yine Nedîm'in kaleme aldığı "Ta'rîf-i Teşrîf-i Pâdişâh-ı Cihân Be-Serây-ı Sadr-ı A'zam Der-Akab-ı Müjde-i Feth-i Revân" isimli kaside de (Macit 2017: 92-93). Revan fethine dair bir fetih-nâmedir. Bu gibi manzumelere örnekler vermek klasik Türk edebiyatı geleneği dâhilinde pek kolaydır. Çalışmanın konusu olan Fehmî'nin kasidesi de benzer bir kaside olup şair ayrıca Rodos'un fethine dair bir tarih kıt'ası da söyleyerek bu manzumeleri padişaha takdim etmiştir. Bilindiği gibi bu türden belgelerin Topkapı Sarayı Müzesi Arşivinde olması, o belgenin doğrudan padişaha sunulduğunu gösterdiği gibi metinlerin de ya şair ve ediplerin kendi yazıları yahut da saray kâtiplerinin elinden çıkmış ve şair/ediplerin gördüğü nüsha/belge olduğunu göstermesi açısından da önemlidir.

Kaside ve tarih kıt'asının şekil ve muhteva özelliklerini inceleyerek muhtevastan bahsetmeden önce şairinin XVI. yy.'da Fehmî tahallüs edenlerden hangisi olabileceği üzerinde durmak yerinde olacaktır.

XVI. yy.'da Yaşamış Fehmî Mahlaslı Şairler ve *Fetih-nâme*'nin Aidiyeti Meselesi

Rodos adası Osmanlılar tarafından 20 Aralık 1522 tarihinde fethedildiğine ve Fehmî de aşağıda metinler kısmında yer alan tehniye kasidesini kaleme alıp tarih de düştüğüne göre XVI. yy. şairlerinden olmalıdır. Şuara tezkireleri kronolojik kıstaslar dâhilinde incelendiğinde devir bakımından karşımıza çıkan ilk şair Âşık Çelebi'nin *Meşâ'irü'ş- Şu'arâ*'sında yer alan Sultan Selim devri şairlerinden olan Fehmî'dir. Kuloğullarından olup Sultan Selim ile beraber Mısır seferine katılan Fehmî daha sonra Trablus'da il yazıcısı olmuş ve burada kalarak vefat etmiştir. (Âşık Çelebi 2018: 550). Tezkirelerde daha çok Edirne'nin çamurundan şikâyet eden beyitleri ve Edirneli şair Sâgarî'nin ona verdiği cevapla adı geçen mezkur Fehmî, Yavuz Sultan Selim devri şairlerinden olduğuna ve Trablus'da vefat ettiğine göre aşağıdaki kasidenin sahibi olamaz.

Tezkirelerdeki Fehmî tahallüs eden şairlerden ikincisi ise Sehî Beg'in *Heşt Behişt*'inde yer alan Cân bâz Fehmî'dir. Molla Hamdî'nin talebesi olan bu şairden tezkire sahibi "iyi ahlâklı

ve güzel söyleyişli bir kimse” (Sehî Beg 2017: 132) olarak bahsetmektedir. Tezkirenin nüsha farklarında şairin, eserin tamamlanıp padişaha sunulduğu tarih olan 1538 yılında yaşayıp yaşamadığı konusu muallakta kaldığı için ölümü tarihi hakkında da kesin bir bilgimiz bulunmamaktadır. Hâliyle aşağıda Kanuni Sultan Süleyman’a Rodos Fetih-nâmesi’ni sunan Fehmî, Cân bâz Fehmî olabilir.

Kaynaklarda Kanuni Sultan Süleyman devri şairlerinden olup sultanın alaybeyliğini yaptığı belirtilen Fehmî mahlaslı bir başka şair daha bulunmaktadır. Hakkında tek kaynak olan Latîfi’nin belirttiğine göre Manisalı olan Fehmî, “şâ’ir-i ma’nâ-perver ve nazm-güster” bir kimseydi (Latîfi 2018: 423). *Tezkîretü’ş-Şu’arâ*’da Fehmî’nin çok ilginç bazı özellikleri de verilmektedir. Latîfi’ye göre Fehmî, kadınları ve kadın düşkünlerini son derece aşağı yaratıklar olarak gören biriydi. Kadınların pişirdiği yemekleri yemediği gibi annesi bir kadın olduğu için babasının bile hânesine girmezdi:

(...) Ammâ bir mertebede ‘âşık-pîşe ve mahbûb-perest idi ki yanında zen ü zenpâre begâyet dîn ü pest idi. Tâyife-i zen hod bir derecede menfûrî ve bir mertebede mahzûrî idi ki zen bişürdüğü yiyeceği yimezdi ve zenpâre derzi dikdüğü giyeceği giymezdi ve mâderi zen olduğu için pederi hânesine girmezdi (Latîfi 2018: 423).

Latîfi, şairin bu ilginç durumuna örnek olarak onun kadınları aşağıladığı bir gazelini de örnek vermektedir. Kanuni Sultan Süleyman döneminde hayatta olan şair, devrinde Fehmî tahallüs edenler arasında en meşhuru olduğu için aşağıdaki fetih-nâmenin bu Fehmî’ye ait olması kuvvetle ihtimal dâhilindedir. Döneminde diğer Fehmî’lerden ziyade daha ön planda olmasını şairin, Edirneli Nazmî’nin *Mecma’u’n-Nezâ’ir*’inde 24, *Pervâne Bey Mecmuası*’nda ise iki şiiri bulunmasına (Köksal 2020) bağlamaktayız.

XVI. yy. kaynaklarında Kınalızâde Hasan Çelebi’nin tezkiresinde yer alıp tezkire sahibinin kardeşi olan bir başka Fehmî mahlaslı bir şair (Kınalızâde Hasan Çelebi 2017: 684-688) daha vardır ki aşağıda yer alan kasidenin ona ait olamayacağı açıktır. Zira abisinin belirttiğine göre 972/1564 yılında doğan şair 929/1522 tarihli bir olay hakkında şiir yazıp düşüremez.

Yine Kafzâde Fâ’izî’nin *Zübdetü’l-Eş’âr*’ında Bursalı olduğu belirtilen Fehmî de aşağıdaki fetih-nâme müellifi olamayacaktır. Zira şairin 1617 yılında vefat ettiği bilindiğine göre (Kayabaşı 1997: 453). 1522 yılındaki bir fethiye şiir yazması mümkün değildir.

Kaynaklarda adı geçmemesine rağmen şiir mecmualarında adına rastlanılan bir diğer Fehmî ise Fehmî-i Karamanî’dir. Edirneli Nazmî’nin *Mecma’u’n-Nezâ’ir*’inde “Fehmî-i Karamanî” başlığı altında iki şiiri olan şair hakkında Karamanlı olup mecmuanın derlendiği tarihten önce yaşıyor oluşu hariç bir bilgimiz bulunmamaktadır (Köksal 2013).

Yukarıdaki bilgilerden hareketle aşağıda Rodos’un fethi üzerine bir tarih düşürüp bir de tehniye kasidesi sunan Fehmî, ya Cân bâz Fehmî yahut da Kanuni Sultan Süleyman’ın alaybeyliğini yapmış sipahi bölüğünden olan diğer Fehmî olmalıdır. Hakeza kaynaklarda adı geçmeyen bir başka Fehmî veya Fehmî-i Karamanî’nin de kasidenin sahibi olması ihtimal dâhilindedir. Son kertede alaybeyi olan Fehmî’nin devletin oldukça önem verdiği ve neredeyse bütün kuvvetlerini yığıldığı Rodos muharebesine katılmasının zaruri olduğu akla

getirilip fetih-nâmede yazılan savaş tasvirleri de bu manada düşünüldüğünde fetih-nâme şairinin Kanuni dönemi alaybeylerinden Fehmî olması bir mertebe daha akla yatkın bir ihtimal olarak değerlendirilebilir.

Fetih-nâme'nin Şekil ve Muhteva Özellikleri

Fehmî'nin fetih-nâmesi aruzun *mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmış 59 beyitlik "feth" redifli bir kasidedir. Şairin kasidesi hem fetih-nâme hem de medhiye türünün güzel bir örneğidir. Şair, kaside nazım şeklinin tertip hususiyetlerine uymuş ve manzumesinin 1-8 beyitleri arasını teşbîb bölümüne ayırmıştır. Fehmî, kasidesine gece karanlığını yerle yeksan edip yeni doğmaya başlayan bir güneş tasviriyle başlar. Güneş, karanlığı fethetmiş ve felek tahtına oturmuştur. Onun ışıklarıyla zamane nura gark olmuştur. Pek tabii ki bu durum yüce Allah'ın rahmet kapısını açmasıyla vaki olur. O, küfrün karanlığını cihandan def edip İslâm nurunun her yana yayılması için güneşi sebep kılmıştır. O güneş, küfür olan her diyarı nuruyla fethederek Hz. Peygamber'in eserlerini âleme gün gibi doldurmuş, kiliseler mescide çevrilerek minareler yapılmış ve ezan sesleri âlemi inletmiştir. Şairin beyitlerinde güneş motifi ile tasvir ettiği kişinin Kanuni Sultan Süleyman olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Kasidenin dokuzuncu beyti girizgâh beyti olup şair burada cennet bahçelerinden rahmet nesiminin estiğini ve kış günlerinin geçip bahar mevsiminin geldiğini söylemektedir. Kasidenin onuncu beytinden itibaren Rodos fethi dolayısıyla Kanuni Sultan Süleyman'ın medhiyesi gelmektedir. 43 beyitlik medhiye bölümünde şair bu nazım şeklinde mutad olduğu üzere padişahı över. Dünya duralı ehli küfrün elinde olan Rodos bugün kimseye nasip olmayacak şekilde Kanuni Sultan Süleyman tarafından fethedilmiştir. Fehmî kasidesinin 14. beytinde,

Yüz sürüp âsitânuna a'dâ ider emân
Fermân-ı 'afv-ı şâha çeker intizâr feth (b. 14)

diyerek düşmanın aman dilediğini ve padişahın dergahına yüz sürdüğünü belirtir. Rodos, şairin de beyitte belirttiği gibi yapılan muharebeler sonucunda Rodos Şövalyeleri'nin teslim olmasıyla fethedilmiştir. Nitekim *Rodos Seferi Rûznâme*'sine göre de 20 Aralık 1522 günü düşman aman dileyip teslim olmuştur:

"Yevmü's-sebt gurre-i minh fi 20 Kânûn-i Evvel [20 Aralık]: Divân olup şehir keferesi mün'imlerinden üç nefer küffâr Divân-ı âlî'ye gelüp "Şimdiye değin itâ'at etmeğe rızâ göstermeyüp inâd eden biz idik. El'ân cân u dilden tâbi'-i mutlak olduk." deyü tekrâr ahidnâmeler verildi, yine içerüye revâne oldular. Üçüne dahi hil'at verildi. Ferhad Paşa ile olan yeniçeriler, sekbânbaşı ile bugün gelüp ordu-yı hümâyûna vâsıl oldu." (Yaşar Ertaş ve Kılıçaslan 2017: 29-30)

Şair, kasidesinin diğer beyitlerinde sultanın İslâm dininin çerağını Rodos'ta yaktığından ve küffarın mabetlerinin tarumar olduğundan dem vurarak Kanuni'yi dinî yönden över. Allah, onu bu kutlu fethiyle cihana hâkim kılmış ve adını her yerde duyurmuştur.

Kanuni Sultan Süleyman'ın fethi dinî manada olduğu kadar askerî anlamda da şair tarafından övülmektedir. Öncelikle sultanın ayak bastığı her yer fethedilmekte ve topunun sesinin inlediği yerlerde kopan tozlar bütün âlemi fethetmektedir. O, hisşimla bakarsa nice yer harap olur. Azmedip bir adım attığı yerler ise fethedilmeye lâyıktır. Savaş gününde topları tâ göğe ağar ve tüfeklerinden çıkan kurşunlar yıldızlar misali sayılamayacak kadar çok olur. Sayısız askeri bütün dünyayı doldururken donanması da gidilip fethedilmedik kıyı bırakmaz. Bu askerler düşman diyarında kıyameti koparıırken oraları aslında cennet yerine çevirmektedir. Şair burada telmih yoluyla şehit olan askerlerin yerinin cennet bahçesi olduğu inancını hatırlatmaktadır. Kasidenin geri kalan beyitlerinde türlü sebeplerle padişahı ve yaptığı gazayı öven şair dünya yaratılalı böyle bir fethin görülmediğinden dem vurur:

Ey pâdişâh-ı ‘âlem işitmedi görmedi
Dünya turalı buncılayın rûzgâr feth (b. 46)

Şaire göre bu fetih ile sultanın adı kıyamete kadar unutulmayacaktır:

Bu feth-ile kıyâmete dek aduñ añıla
Nâm-ı şerîfüñ-ile ola nâm-dâr feth (b. 49)

Fetih-nâme'nin 52. beytinde şair

Mâh-ı şaferde oldı müyesser bu feth çün
Her rûz-ı sâl haşre dek ola hezâr feth

fethin Safer ayında gerçekleştiğini ayrıca belirtir.

Fehmî, kasidesinin 55. beytinde neden “feth” redifini seçtiğini de açıklar:

Gördi ki töldi feth-ile ‘âlem kalem dağı
Her beytüñ âhirinde anuñçün yazar feth

56. beyitte ise şair, padişaha seslenir ve fetih-nâme yazmasının sebebinin fetih dolayısıyla yüzyıllar boyunca kendisinin de yâd edilmesi olarak açıklar:

Bir *Feth-nâme* yazdı bu **Fehmî** kuluñ şehâ
Şi'riyle yâd ola kıla çok rûzgâr feth

Şair, manzumesini geleneğe uyararak dua beyitleri ile hitama erdirir.

Fehmî'nin sultana sunduğu bu fetih-nâmenin arka sayfasına ise Rodos'un fethine bir tarih düşürdüğü görülmektedir. Rodos'un fethi olan 929 senesini işaret eden ve *mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün* kalıbı ile 5 beyitlik kıt'a nazım şekli ile kaleme alınan tarihte Sultan Süleyman yine güneş ile ilişkilendirilmiş ve Rodos fethi “feth-i mu'azzam” olarak nitelendirilerek İslam askerinin küfrün kalbine mih çaktığından dem vurulmuştur.

Sonuç

Rodos tarih boyunca pek çok milletin hâkimiyetine girmiş ve Akdeniz ile Anadolu coğrafyası için son derece önemli jeostratejik bir merkezdir. Osmanlı Devleti'nin büyüüp gelişmesine paralel olarak da Saint Jean Şövalyelerinin yönetiminde yer alan bu ada Türkler için zamanla bir tehdit hâline gelmiş ve Fatih Sultan Mehmed döneminden itibaren çeşitli seferler ile fethedilmeye çalışıldıysa da başarılı olunamamıştır. Yavuz Sultan Selim büyük bir donanma ile fetih hazırlığına başladıysa da ömrü bu sefere yetmemiş ve Rodos bu hazırlıkların da bir sonucu olarak oğlu Kanuni Sultan Süleyman döneminde 1 Safer 929/20 Aralık 1522 günü beş aylık bir kuşatmanın sonucunda fethedilmiştir. Rodos'un fethedilmesiyle birlikte Türkler, ticarî bir merkezi ele geçirdiği gibi Anadolu kıyıları ve Akdeniz'in güvenliğini daha da emniyet altına almıştır.

Rodos'un fethi Osmanlı tarihi açısından son derece önemlidir. Adanın stratejik ehemmiyetinin yanı sıra defalarca uğraşılmasına rağmen Kanuni döneminde fethedilmesi devlet erkânında sevinçle karşılandığı gibi şairler tarafından da kutlamalara vesile olmuştur. Dönemin şairlerinin *Dîvân*'larında fetih-nâme ve tehniye türünden kasidelere sıklıkla rastlamamız veyahut Rodos fethine dair müstakil eserlerin kaleme alınması bu durumun bir tezahürüdür. Bugün elimize *Dîvân* veyahut başka bir eseri ulaşmayan kimi şairlerin eserleri de mecmualar veyahut makalenin konusu olan tarihî belgeler gibi farklı mecralarda karşımıza çıkabilmektedir. Bu minvalde TC. Devlet Arşivleri Osmanlı Arşivi Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Evrakı 0364 numaralı gömlek üzerine devam eden araştırmalarımızda XVI. yy. şairlerinden Fehmî mahlaslı bir şairin Kanuni Sultan Süleyman'a Rodos fethi dolayısıyla bir fetih-nâme sunduğu tespit edilmiştir. Belgenin saray arşivinde bulunması mezkûr fetih-nâme kasidesinin padişaha bizzat sunulduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Ehline malum olduğu üzere bu türden belgeler genellikle şair veya edibin kendi el yazısıyla yazılıp padişaha sundukları belgelerdir. Bir ihtimal ise saray kâtipleri tarafından istinsah edilir ve şairin kontrolünden geçerek padişaha sunulur. Hâliyle bu türden belgeler edebiyat ilmi açısından bu yönüyle de önem arz etmektedir. Belirtilen arşiv üzerinde yaptığımız çalışmalar çeşitli yönleriyle devam etmekte olup Rodos'un fethinin 500. yılını kutladığımız şu günlerde Fehmî'nin de fetih-nâmesi ilim âlemine sunulmuş ve Rodos çalışmaları ile fetih-nâme türüne bir katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Kaynaklar

- Akkuş, Metin (2007). *Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası Edebi Türler ve Tarzlar*, Erzurum: Fenomen Yay.
- Aksoy, Hasan (1997). "Fetih-nâme", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 8/208-209, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Âşık Çelebi (2018), *Meşâ'irü's-Şu'ârâ*, Haz. Filiz Kılıç, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı E-Kitap Yayımı.
- Beyânî (2017), *Tezkiretü's-Şu'ârâ*, Haz. Aysun Sungurhan, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı E-Kitap Yayımı.

- Çelik Vural, Büşra (2021). *Hayâlî Bey Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dil İçi Çeviri)*, Doktora Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Çelikkol, Zeki (1986). *Rodos'taki Türk Eserleri ve Tarihçe*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Doğan, Cabir (2013), "Fethinden Kaybına Rodos (1522-1912)", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 67-88.
- Durmuş, İsmail (2004). "Methiye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.29/406-408, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Ertaş, Mehmet Yaşar, Kılıçaslan, Hacer (2017). "Rodos'un Fetih Günlüğü Kanuni Sultan Süleyman'ın Rodos Seferi Rûznâmesi", *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12, 1-36.
- Gıynaş, Kamil Ali (2017). *Pervâne Bey Mecmuası*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı E-Kitap Yayımı.
- Gökaçtı, Mehmet Ali (2001). *Geographika Yeniden Keşfedilen Yunanistan*, İstanbul: İletişim Yay.
- Kayabaşı, Bekir (1997). *Kâf-zâde Fâ'izi'nin Zübdetü'l-Eş'âr'ı*, Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Kınalızâde Hasan Çelebi (2017). *Tezkiretü'ş-Şu'ârâ*, Haz. Aysun Sungurhan, Kültür ve Turizm Bakanlığı E-Kitap Yayımı.
- Kiel, Machiel (2008). "Rodos", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 35/155-158, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Koyuncu, Fatih (2019). "Şairin Dilinden Fetih: Râzî'nin Mora Fetihnâmesi", *SUTAD*, 46, 129-152.
- Köksal, M. F. (2020). "Fehmî", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fehmi-mdbir>, [08.11.2022, çevrimiçi].
- Küçük, Sabahattin (1994). *Bâkî Dîvânı*. Ankara TDK Yay.
- Latîfi (2018). *Tezkiretü'ş-Şu'ârâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*, Haz. Rıdvan Canım, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı E-Kitap Yayımı.
- Levent, Agah Sırrı (1956). *Gazavatnameler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavatnamesi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.
- Macit, Muhsin (2017). *Nedîm Dîvânı*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı E-Kitap Yay.
- Öreñç, Ali Fuat (2016). *Yakın Dönem Tarihimizde Rodos ve Oniki Ada*, İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yay.
- Peçevi İbrahim Efendi (1999). *Peçevi Tarihi*, Haz. Bekir Sıtkı Baykal, C. I, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Sehî Beg (2017). *Heşt Bihişt*, Haz. Halûk İpekten vd., Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı E-Kitap Yayımı.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1995). *Osmanlı Tarihi*, C. 2, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Yıldız, Murat (2013). *Celalzâde'nin Rodos Fetihnâmesi*, İstanbul: Libra Yay.

Ekler:

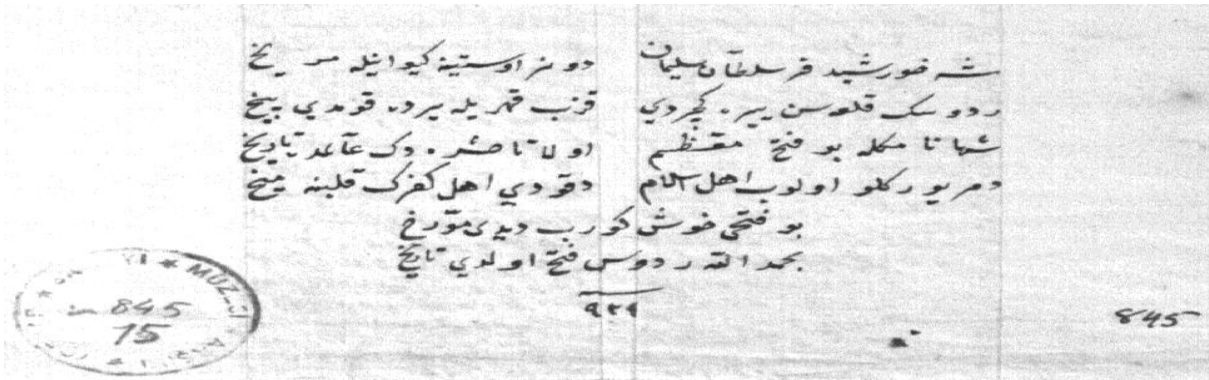
هو القناع

شب تیر سن اوور کنش زنگار
اولدی زمانه پر توغرشید نور خرق
و فتح ایلیوب کفر ظلماتن جهان
کن کیسه طولدی عا آشا راجدی
یک هدایتله یه صلدی عا نه
اولدی حیا نه صت و صدای محمدی
اولدی کل کیسه شدا قانصا چلوب
نه غدا یه اسدی نه قبله یلار کی
رحمت نسجه ایردی ریاش چناندن
دنیا طور ای کیز له جلا کیج کیون
نه برشته اتدی بوخلین بر او لوغنا
اولما دی بر دیر بر سر بر سر
سلطان ترو بر سلطان تا مدار
سر داریک بوی خیز او نکار
صیت صلا بتیله سلطان قول اور
بر پادشاه دور زمان سن کا اولر کا
یوز سوروب آتات اعد اولر ایله
دنیا الکل ورنوله انکل جهانده
خلل سما و کل اولر کلستان
جلو جیا نه صا کم او بر سر سی خذا
قلدر بودار معید نفا ریا ریا
دین چراغ احمدی سن روشن ایلدر
دور کده قلبه بریدر کز دن اش
شیرنه و حرن آب الله نه قلا نه
اقلار که ارشیکین انکل بر می خور او
کشور کشتی عالم اولور کز نولانا
بختی بو ولایت اولر هر ولایت
باب شدا مقنل ادی تیگله ایر شوب
هر کز کلنرا اولشدی نام کلک
عالمه باغش اچریج جهان پیلور انکل
طوبک صداسی ایرد که بر لر بر
هر قعی بریم کم ایر شید بریم
خشمم آتیه شدن اولر خیر خیر
اثر و ریشه که اعد اجه هیتن کور
زیر ملک کونیز کن کیسه اولور کز
دشمن دیار نه قورون قیا
خیلی عسگری اولر روی زمین کشت
اچدی وجود و دوتی انکل
فتح و غنا یه صنوت اذنگ نوار شدا
سیرت نصر توکل جهان اولر توکل
دنیا دونه یور اذنگ سیم و زر
حکک بریمه نوله شایر قور بوز
عزم ایلیک غنا ایر شرو ز مغر که
فتح سرب قرشی سی قناح ذوالحنه
بر چنن اتدی سن اذنگ ایلی
سریدی بو یل سنرو حشید سلطنت
ای پادشاه عالم اشهدی کوریدی
لقار هر کز اولدی بو توجه انتقام
فتح عظیم و شه یر بر بو فتح کم
بو فتح قیا متوک اذنگ اکل
خبر کلک یودی بر لر دسوا ی عالم اولر
خونکله صندی بو کوی تیقلدی بر لر
باه سرده اولدی بر بو فتح چون
فتح قوج اولر زانکل دور شوب
یاد اولر اقیامتوک بو اولر غنا
کوردیک اولدی فتح عالم قلم و خط
بر قیامت یازدی بو فتح کلک و خط
کل سوز کور حشید سیر کی دل کور حشید
تسک و رنکل دنیا ن کلک اولر
اوسون کلک حشره دن و بر شدا

تخت خلکده اولدی کیون تا جد آد
رحمت چوس ایلیدی پور و ککار
اسلام نوری اتدی کیون اشکار
اتدی دیا ر کفری مکر شریک
نصرتن الله آیتنی کر و کار
هر دیر مسجد اولدی یا پدی و کار
اولدی چناندن مناسن لالوزار
طلبت یوط لرین اور روزگار
قیس کوندرنی اچوب اور نوصار
اتدی و دوسه یا کشتی تا جد ار
تو بریک اتدی بوخلین بریمار
کوردی هیچ بوکلک یه بر شدا
سر داریک بوی خیز او نکار
تمام سعادیتله اولر هر دیار
دولت دثار نصرت خیز شکار
فرمان غوغوشا هر جکر انتظار
یازمش کن خا کلک کر و کار
جو د خا کلک کورب اولر یار
روی زمین شایر حسن ای کا کلار
اولدی طریق کعبه کیون اشکار
ای نور فتح جمع نیر تا جد ار
ایش خذا حشری ملک تا جد ار
کفا بود شمشک اور زار زار
بیردی چو ی طوبک اذنگ سار
هر قند چرخ وار زنگ اولر دیار
انکل ایلیش کم بصدای شمسوار
مقتضای کعبه ایله یه اختیار
بولدی جهانده تیگله اختیار
تیگله کلدی اولدی کیون دستیار
توز قوب آسایه اور هر خیار
او در صخر جیایه اور برقی وار
عزم آتیه هیتن اولر حشید صلیح
یرده و کورک قلم اولر غنا
انجم کیسه توکلر ادر صد هزار
دورنخ بر خجنت اور ای کار
کشی بر آخه قله هب یکار
باران لطف الله ی باغ و کنار
شبه اولر غنا اولر سار کار
شعبا بر هتک اولر بو چون شکار
عالمه تیگله اور اختار
عهدکده اولدی جله بین و سار
کوکدن ملک او سنگ ایدر شار
هر بر سفر کم ایلیک اولر هزار
قلا دی هیچ شنگ کیسه شهریار
اتدی هم کز و اسقند یار
دنیا طور ای بوخلین روزگار
اذنگ غزای کبر ایا کا کلار
کوردی بو یله هیچ صغار و کبار
نام شریکله اولر تا مدار
قناری یا قیامت اولر شسار
کفار و شاکر بر ویر انکل
هر روز سال حشره دکن اولر هزار
دور کده انکل اولر یله بخار
ایکل تا ابد قله بر یاد کار
هر یک انخیزند انکلن دنیا
کلر یلر اولر قلم حشره روزگار
عالمه تیگله شوب تا مدار
عزم و ام ذوق الله بر ار

TSMA-E 364/2

TSMA.E.0364

Metin

1.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Şeb tîresin urup güneş-i zer-nigâr feth
Taht-ı felekde oldı bugün tâc-dâr feth
2. Oldı zamâne pertev-i 'arşıyla nûra garķ
Raḥmet ḳapusın eyledi Perverdigâr feth
3. Def' eyleyüp küfür zulumâtın cihândan
İslâm nûrı itdi bugün âşikâr feth
4. Gün gibi ḫoldı 'âleme âşâr-ı Aḫmedî
İtdi diyâr-ı küfri meger şehr-yâr feth
5. Peyk-i hidâyetiyle yine şaldı 'âleme
Naşrun minallah âyetini Kirdgâr feth
6. ḫoldı cihâna şıyt u şadâ-yı Muḫammedî
Her deyr mescid oldı yapıldı menâr feth
7. Açıldı gül gibi şühedâ ḳanı saçılup
Oldı cenândan şanasın lâle-zâr feth
8. Minnet Ḥudâya esdi yine ḳible yelleri
Zulmet bulutlarını ider rûzgâr feth
9. Raḥmet nesîmi irdi riyâz-ı cinândan
Ḳış günlerini açup ider nev-bahâr feth
10. Dünyâ ḫuralı küfr-ile memlû-iken bugün
İtdi Rodosı pâdişeh-i tâc-dâr feth
11. Ne bir şeh itdi buncılayın bir ulu ğazâ
Ne bir beg itdi buncılayın bir ḫişâr feth
12. Olmadı bir dilîre müyesser bu resme ceng
Görmedi hiç bunuñ gibi bir şehr-yâr feth
13. Sulḫân-ı berr ü baḫr Süleymân-ı nâm-dâr
Serdâr-ı ceng cû-yı Ḥudâvend-gâr feth
14. Şıyt-i şalâbetiyle selâḫîn ḳul ider
Nâm-ı sa'âdetiyle olur her diyâr feth
15. Bir pâdişâh-ı devr-i zamânsın k'ola saña

1. **TSMA.E. 0364-12.**

5 Ve uhrâ tuhubbûnehâ, *nasrun minallâhi* ve fethun karîb ve beşşiril mü'minîn [= Seveceğiniz başka bir şey daha var: *Allah'tan yardım* ve yakın bir fetih. Müminleri (bunlarla) müjdele.] Kur'an-ı Kerim Saff 61/13. "minallâh" kelimesi vezin gereği kısa okunmuştur.

- Devlet dışār-ı nuşret-i ‘izzet şi‘ār feth
16. Yüz sürüp āsitānına a‘dā ider emān
Fermān-ı ‘afv-ı şāha çeker intizār feth
17. Dünyā elüñdedür n’ola itseñ cihānı hep
Yazmuş nigīn-i hātemüñe Kirdgār feth
18. Zıll-ı sa‘ādetüñle olur gülsitān pür
Cūd-ı sehāvetüñ görüp olur bihār feth
19. Cümle cihāna hākim idüpdür seni Hudā
Rüy-ı zemīn şāhısın ey kāmkar feth
20. Kılduñ bu dār-ı ma‘bed-i küffarı tarmār
Oldı tarīk-i Ka‘be bugün āşikār feth
21. Dīn-i çerāğ-ı Aḥmedi sen rüşen eyledüñ
Ey nūr-ı şem‘ cem‘-i meh-i tāb-dār feth
22. Devrüñde kalmasa yiridür küfrden eşer
İtmiş Hudā seni melik-i tād-dār feth
23. Darbī vü harbī alup elinden kulağın
Küffarı dest-i hışmuñ ider zār u zār feth
24. Eflāke irmiş iken anuñ burcı qahr idüp
Yire geçerdı topuñ idüp tār-mār feth
25. Kişver-güşā-yı ‘ālem olursañ n’ola şehā
Her kande kim varursañ olur ol diyār feth
26. Yitmez mi bu velāyet olur her vilāyete
Anuñ ayağı kim başa ey şeh-süvār feth
27. Bāb-ı gāzā muḳaffel idi tīguñ irişüp
Miftāh gibi eyledi bī-iḥtiyār feth
28. Hergiz añılmaz olmuş-ıdı nām-ı ceng ü harb
Buldı cihānda tīguñ-ıla iştihār feth
29. ‘Ālemde baş açuğ cihān pehlevān iken
Tīguñla geldi oldu bugün destār feth
30. Topuñ şadāsı irdügi yirler yire geçer
Toz kopup āsumānı ider her gubār feth
31. Her kankı yire kim irişe yıldırım gibi
Odlar şaçar cihānı ider berç-vār feth
32. Hışm itse şiddetinden olur niçe yir harāb
‘Azm itse heybetinden olur çok hışār feth
33. Ejder gibi ki ağız açā heybetin görüp

- Yirde vü gökde almaz olur murğ u mār feth
34. Rezmün güninde gün gibi ağar göge topuñ
Encüm gibi tüfekler ider şad hezār feth
35. Düşmen diyārına koparuban kıyāmeti
Dūzađ yirini cennet ider ey nigār feth
36. aylī ‘asākiri ide rüy-ı zemīni geşt
Keřtī-i bī-kerānı kıla hep biđār feth
37. Ađdı vücūd-ı devleti nice memāliki
Bārān-ı luğfı eyledi bāđ u kenār feth
38. Feth ü ğazāyı şan‘at idinseñ ne var řehā
Pīře ulu ğazālar olur saña kār feth
39. Sīmurğ-ı nuřretüñe cihān olsa n’ola řayd
řehbāz-ı himmetüñe olur çün řikār feth
40. Dünyāda ‘izzeti bulur aduñla sīm ü zer
‘Ālemde tīđuñ-ıla ider iftiđār feth
41. ükümüñ yürise n’ola řehā şarka ğarba dek
‘Ahdüñde oldu cümle yemīn ü yesār feth
42. ‘Azm eyleseñ ğazā yirine rüz-ı ma‘reke
Gökden melekler üstine ider niřār feth
43. Fethē sebep şomış seni Fettāđ-ı zü‘l-emīn
Her bir sefer kim eyleseñ olur hezār feth
44. Bir pādiřāđ itmedi sen itdüđüñ içi
ılmadı hīç senüñ gibi bir şehr-yār feth
45. Sürmedi böyle usrev ü Cemřid salťanat
İtmedi hem Sikender ü İsfendiyār feth
46. Ey pādiřāđ-ı ‘ālem işitmedi görmedi
Dünya şuralı buncılayın rüzğār feth
47. Küffāra hergiz olmadı bu nev‘e intikām
İtdüñ ğazā-yı ekber eyā kām-kār feth
48. Feth-i ‘azīm dinse yiridür bu fethē kim
Görmedi böyle hīç řığār u kibār feth
49. Bu feth-ile kıyāmete dek aduñ añıla
Nām-ı řerīfüñ-ile ola nām-dār feth
50. ahruñla geçdi yirlere rüsvā-yı ‘ām olup
Küffārı tā kıyāmet ide şerm-sār feth
51. avfuñla şındı putları yıkıldı yirleri
Küffār-ı ğāk-sāra virür inkisār feth

52. Māh-ı şaferde oldı müyesser bu fetḥ çün
Her rûz-ı sāl ḥaşre dek ola hezār fetḥ
53. Fetḥ-i fütûḥ ola zamānuñda rûz u şeb
Devründe eksük olmaya leyl ü nehār fetḥ
54. Yād ola tā kıyāmete dek bu ulu ğazā
Añıla tā ebed kıala bir yādigār fetḥ
55. Gördi ki ṭoldı fetḥ-ile ‘ālem kıalem daḥı
Her beytüñ āḥirinde anuñçün yazar fetḥ
56. Bir *Fetḥ-nāme* yazdı bu **Fehmī** kıuluñ şehā
Şi‘riyle yād ola kıala çok rûzgār fetḥ
57. Kııl sözlerüñi muḥtaşar ey dil ki mā-ḥaşal
Gelmez beyāna kim dine bu nām-vār fetḥ
58. Niteki devletünde cihān cümle fetḥ ola
‘Ālemde niçe kim göresin bī-şümār fetḥ
59. Olsun kıapuñda ḥaşre deĝin dilerem şehā
‘İzz ü devām-ı devlet-ile pāydār fetḥ

Āmīn Yā Rabbe'l-‘Ālemīn

2.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Şeh-i ḥurşīd-fer sulṭān Süleymān
Döner üstine Keyvān-ıla Mirrīḥ
2. Rodosuñ kıal‘asın yire geçürdi
Kızup kıahr-ile yirde kıomadı pīḥ
3. Şehā nāmuñla bu fetḥ-i mu‘azzam
Ola tā ḥaşre dek ‘ālemde tāriḥ
4. Demür yüreklü olup ehl-i İslām
Dokıdı ehl-i küfrün kıalbine mīḥ
5. Bu fetḥi ḥoş görüp didi müverriḥ
Bi-ḥamdillāh Rodos fetḥ oldı tāriḥ (929)

2. TSMA.E. 0364-12.